

Пословська Т. І., курсант навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Красницька А. В.*

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ

Процес становлення та вживання юридичної термінологічної лексики на сьогодні є досить неоднорідним, таким, що постійно перебуває у процесі розвитку і потребує подальшого дослідження.

На думку С.О. Беленцової, основною проблемою є історичне відлуння вживання юридичної термінологіки. Правнича термінологія почала утворюватися одночасно з виникненням права. Перші юридичні документи є основними джерелами виникнення юридичної термінології, юридичних конструкцій (Закони Хаммурапі, Руська правда, Закони Ману тощо) [1]. Слушно зазначено А.В. Красницькою, що походження і розвиток української юридичної термінології тісно пов'язані з історією української державності, національного права, української мови. Відомо, що частина сучасного фонду інтернаціональної лексики української мови склалася на базі безпосередніх запозичень із різних мов – грецької, латинської, слов'янських (російської, польської, чеської), деяких східних мов, а також мов Західної Європи [2, с. 288]. До факторів, які істотно впливають на створення ефективних текстів законодавства, дослідники відносять такий об'єктивний чинник, як уривання національної традиції від Княжої і Литовсько-Руської доби, що зумовило багаторічне панування російської мови у галузі права. Відтак довготривале функціонування в українському законодавстві й судочинстві не лише української, але й російської мови зумовлює сьогодні поняттєву неузгодженість термінів (вимагання – вимагательство тощо), що призводить до неточності формулювань [3, с. 8].

Наступною проблемою є запозичення. М. Вербенець зазначає, що специфічною рисою сучасних взаємовідношень між мовами та їх носіями-народом є стійка тенденція до активного використання іншомовних термінів і термінів, що набули статусу інтернаціональних. У юридичній термінології

української мови найвиразніше виявляється вплив неслов'янських мов, насамперед класичних (грецької та латини), живих романських (французької, італійської) і германських (англійської, німецької) мов. Зокрема, з латини в українську юридичну терміносистему запозичено терміноодиниці: *адвокат, алібі, вето, юрисдикція*; з грецької: *амністія, іпотека*; з французької мови: *гарант, прем'єр-міністр, шантаж*; з італійської: *банк, мафія, облігація*; з англійської: *дилер, лізинг, маркетинг, ноу-хау* та ін. [4]. Зазначено, якщо слова прямо переходять з однієї мови в іншу, такі запозичення називаються безпосередніми (напр., з англійської *комп'ютер*, з грецької *протокол*, з латинської *ексцес, превенція*, з німецької *кодувати, штамп*, з французької *акредитив, партнер*). Якщо слова з'являються в іншій мові внаслідок посередництва третьої мови, такі запозичення називаються опосередкованими (напр., з грецької мови через англійську надійшло слово *ксерокс*, з латинської через французьку – *версія, резерв, реформа, рецидив*, з латинської через німецьку – *референція*, з польської мови через французьку запозичено латинський термін *регламент*) [2, с. 292]. Іншомовні елементи будуть цінним надходженням, за умови, якщо мова, яка їх запозичує, готова до їх абсорбції в свою усталену систему термінотворення і може адекватно реагувати на реальні потреби професійної діяльності соціуму [4].

Проблемами, пов'язаними із застосуванням термінів у текстах нормативно-правових актів, є: нечіткість і незрозумілість уживаної термінології, відсутність однозначності юридичних термінів, наявність неузгодженості у вживанні термінів, наявність неточностей у визначенні термінів, відсутність логічного і послідовного формування понятійного апарату чинного законодавства, уживання калькованих слів, наявність полісемії, синонімії, омонімії термінів тощо.

Г.О. Горобець вказує на те, що сьогодні існує достатньо умов для впорядкування термінологічної лексики та подальшого її використання в законодавстві України. Практично це можливо реалізувати за умови, що всі проекти нормативно-правових актів проходять обов'язкову (не формальну) мовно-термінологічну експертизу термінів [3]. На думку Л.М. Василькової, основною альтернативою подолання проблем юридичної термінолексики є видання юридичних словників, де роз'яснюється зміст термінів [5, с. 172].

Слід зазначити, що на дотримання законів української мови уже здійснено чимало змін у нормативно-правових актах, проте цей процес потребує постійної уваги та контролю.

Список використаних джерел

1. Белевцова С.О. Проблеми раціонального використання юридичних термінів. – Режим доступу : <http://oaji.net/articles/2015/976-1431604304.pdf>.

2. Красницька А.В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування: Посібник. – 2-е вид., доповн. і переробл. – К. : Парламентське вид-во, 2006. – 528 с.

3. Горобець Н.О. Проблеми використання юридичної термінології в законодавстві України // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Випуск 1. Том 1. 2016. – С. 7–10.

4. Вербенец М. Лексико-семантичні процеси в сучасній юридичній термінології. – Режим доступу : file:///C:/Users/dom/Downloads/apyl_2005_11_11.pdf.

5. Василькова Л.М. Різновиди словникових статей термінів кримінального права в юридичній лексикографії // Термінологічний вісник : Зб. наук. пр. – К. : ІУМ НАНУ, 2011. – Вип 1. – С. 168–172.

Нагорнюк О. В., курсант навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент ***Красницька А. В.***

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ОЦІННИХ ПОНЯТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Сучасне кримінальне законодавство України охороняє широке коло суспільних відносин, використовуючи при цьому не тільки формально визначені, але й оціночні поняття. Щодо них у вчених виникають дискусії, з яких випливають актуальні проблеми сучасної термінології, застосування таких понять у різних сферах права. У теорії права вказується, що «оціночне поняття» – це відображене в нормі права положення (припис), у якому закріплені найбільш загальні ознаки, властивості, якості, зв'язки і відносини різних предметів, явищ, дій, процесів, детально не роз'яснене законодавцем з метою конкретизації шляхом оцінки